

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาการวินิจฉัยกรณีผู้สมัครรับเลือกตั้งขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

4.1 วิเคราะห์กฎหมายการวินิจฉัยกรณีผู้สมัครรับเลือกตั้งขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

การวินิจฉัยสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง (Eligible Candidate) เป็นการใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2550 (2007)) มาตรา 236 (5)¹ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น (มาตรา 235 วรรคสอง)² โดยยังคงหลักการเดิมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ตราไว้ ณ วันที่ 24 สิงหาคม 2550. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 124 (ตอนที่ 47 ก), หน้า 88.

มาตรา 236 คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

๑๓๑

๑๓๑

(5) สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมายตามมาตรา 235 วรรคสอง

๑๓๑

๑๓๑

² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ตราไว้ ณ วันที่ 24 สิงหาคม 2550. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 124 (ตอนที่ 47 ก), หน้า 87.

มาตรา 235 คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งหรือการสรรหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่น แล้วแต่กรณี รวมทั้งการออกเสียงประชามติ ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และเป็นนายทะเบียนพรรคการเมือง

๑๓๑

๑๓๑

พุทธศักราช 2540 โดยศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยว่าในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ใช้อำนาจสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 145 วรรคหนึ่ง (3)³ แล้วก็ต้องบังคับให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งเพราะเป็นอำนาจที่รัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศบัญญัติให้อำนาจไว้ (คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ 13/2543) หรือการตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของกฎที่ออกโดยคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่อยู่ในอำนาจตรวจสอบของศาลปกครอง (คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ 24/2543) จนปลายปี 2546 ศาลรัฐธรรมนูญได้ยืนยันอีกครั้งว่าการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญตามมาตรา 143 วรรคหนึ่ง (3) ถือเป็นยุติมิใช่เป็นการใช้อำนาจทางบริหารหรือทางปกครอง (คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ 52/2546) ในช่วงต้นปี 2549 ได้เกิดปัญหาความยุ่งยากทางการเมืองเนื่องมาจากการยุบสภาของรัฐบาลและมีการจัดการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2549 ถูกกล่าวหาเป็นการเลือกตั้งที่ไม่ชอบธรรม มีการชุมนุมประท้วงกันทั่วไป ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยการดำเนินการของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วันที่ 2 เมษายน 2549 มีความชอบตามรัฐธรรมนูญหรือไม่ โดยศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัย ที่ 9/2549 ว่าการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2549 ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญให้เพิกถอน ศาลรัฐธรรมนูญได้อธิบายเพิ่มเติมว่าการใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่เป็นยุตินั้นหมายถึงยุติโดยองค์กรอื่นต้องปฏิบัติตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยเท่านั้น ไม่ได้หมายความว่าเป็นที่ยุติโดยไม่ต้องถูกตรวจสอบโดยองค์กรตุลาการ ทั้งนี้ เพราะคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ได้เป็นองค์กรที่รัฐธรรมนูญมอบหมายให้ใช้อำนาจตุลาการตามรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ หากมีความไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญเกิดขึ้นจากการใช้อำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญก็เป็นองค์กรที่มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยได้⁴

³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ตราไว้ ณ วันที่ 11 ตุลาคม 2540. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 114 (ตอนที่ 55 ก), หน้า 34.

มาตรา 145 คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

๑.ล.๑

๑.ล.๑

(3) สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมายตามมาตรา 144 วรรคสอง

๑.ล.๑

๑.ล.๑

⁴ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2549). แนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ เรื่อง คณะกรรมการการเลือกตั้ง เล่ม 2 ปัญหาการใช้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของคณะกรรมการการเลือกตั้ง. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. หน้า 12.

ในส่วนศาลปกครอง หลังจากศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ 52/2546 เมื่อข้อพิพาทเกี่ยวกับการเลือกตั้งเข้าสู่การพิจารณาของศาลปกครอง ศาลปกครองได้วินิจฉัยว่าการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งถือเป็นยุติตามคำวินิจฉัยตามศาลรัฐธรรมนูญ จึงไม่อยู่ในอำนาจศาลปกครองที่จะพิจารณาและมีคำสั่งไม่รับคำฟ้อง ต่อมาศาลปกครองสูงสุดได้มีคำพิพากษาว่าแม้การใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญมาตรา 143 วรรคหนึ่ง (3) ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าไม่อยู่ในการพิจารณาของศาลปกครอง แต่การใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งในทางปกครอง เช่น การออกกฎ ออกคำสั่งทางปกครองหรือการกระทำอื่นโดยอ้อมอยู่ภายใต้การตรวจสอบโดยศาลปกครอง (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ.88/2549) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการวินิจฉัยที่เปิดช่องให้ศาลเข้าไปตรวจสอบการใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ไม่มีข้อความใดๆ ระบุอย่างชัดเจนว่าการใช้อำนาจวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญที่ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ แต่อาจมีปัญหาคำไม่ชอบด้วยกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบได้โดยองค์กรตุลาการ ดังนั้น การใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงยังเป็นที่สุดโดยไม้อาจถูกตรวจสอบโดยองค์กรใดๆ อีก

ปัญหาการมีอำนาจเด็ดขาดการวินิจฉัยสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น คือ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ตามมาตรา 49⁵ แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 วางหลักว่า ผู้สมัครใดไม่มีชื่อในประกาศผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งมีสิทธิยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในสามวันนับแต่วันที่ประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ในการนี้ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำวินิจฉัยโดยเร็ว และให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามคำวินิจฉัยนั้น เพื่อประโยชน์

⁵ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ให้ไว้ ณ วันที่ 11 ตุลาคม 2545. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 119 (ตอนที่ 107 ก), หน้า 19.

มาตรา 49 ผู้สมัครใดไม่มีชื่อในประกาศตามมาตรา 47 ให้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในสามวันนับแต่วันที่ประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ในการนี้ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำวินิจฉัยโดยเร็ว และให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามคำวินิจฉัยนั้น

เพื่อประโยชน์และความสะดวกรวดเร็วในการรับคำร้องและวินิจฉัยกรณีตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจมอบอำนาจให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดดำเนินการแทนได้โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

และความสะดวกรวดเร็วในการรับคำร้องและวินิจฉัย คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจมอบอำนาจให้ คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดดำเนินการแทนได้โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติอำนาจอธิปไตยตาม พฤษฎีแบ่งแยกอำนาจเป็น 3 อำนาจหลักๆ คือ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ การใช้อำนาจขององค์กรของรัฐทุกองค์กรของรัฐจะต้องอยู่ในอำนาจหน้าที่ใดหน้าที่หนึ่งเท่านั้น ซึ่งหากพิจารณาแล้วคณะกรรมการการเลือกตั้งถูกจัดขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ในการควบคุมหรือการดำเนินการ จัดให้มีการเลือกตั้งในทุกระดับ อันถือได้ว่าการกิจในทางการบริหารที่ได้กระทำแทนราชการเดิมเท่านั้น การที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ในการสืบสวนหาข้อเท็จจริง และวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้น โดยให้ดำเนินการพิจารณาวินิจฉัยสั่งการตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมาย ที่ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ถือเป็นเพียงภารกิจที่ทำให้คณะกรรมการ การเลือกตั้งสามารถบรรลุมิติดำเนินการหลัก นั่นก็คือการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ยุติธรรม โดยอำนาจดังกล่าว มิใช่อำนาจพิเศษที่ทำให้การใช้อำนาจในการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งกลายเป็น อำนาจตุลาการ นอกจากนั้น พิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าองค์กรตุลาการนั้นมีความอิสระมาก ไม่ว่าจะเป็น โครงสร้างของระบบศาลที่ดี ระบบเงินเดือนที่ดี ต่างก็แยกจากโครงสร้างของฝ่ายบริหารทั้งสิ้น และ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ยังมีอำนาจในการสืบสวนสอบสวน และวินิจฉัยชี้ขาดได้แม้ไม่มีการร้องเรียน ก็ตาม อันเป็นไปตามระเบียบกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนและวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554 ข้อ 18 วรรคหนึ่ง⁶ ซึ่งเท่ากับว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งใช้อำนาจแต่เพียงฝ่ายเดียวในการหยิบยก เรื่องใดๆ ขึ้นมาพิจารณาได้เองอันเป็นลักษณะที่ขัดแย้งกับองค์กรผู้ใช้อำนาจตุลาการที่จะพิจารณา เรื่องใดได้นั้นจะต้องที่การเสนอข้อพิพาทที่เกิดขึ้นและคู่กรณีได้เสนอคดีต่อศาล การใช้อำนาจดังกล่าว ของคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงไม่ใช่การใช้อำนาจตุลาการในการวินิจฉัยสั่งการ จึงสมควรอย่างยิ่ง

⁶ ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. 2554 ประกาศ ณ วันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 128 (ตอนที่ 12 ก), หน้า 12.

ข้อ 18 ในกรณีที่ความปรากฏหรือปรากฏหลักฐานต่อกรรมการการเลือกตั้ง โดยมีเหตุอันควรว่ามีการกระทำ อันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือจะมีผลให้การเลือกตั้งไม่เป็นไป โดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้กรรมการการเลือกตั้งเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือกรรมการการเลือกตั้งที่ได้รับ มอบหมาย เพื่อให้พิจารณาสั่งให้มีการสืบสวนสอบสวน หากมีการสั่งให้มีการสืบสวนสอบสวนให้ดำเนินการ ตามระเบียบนี้ต่อไป

ที่จะต้องถูกควบคุม และควรต้องถูกตรวจสอบโดยองค์กรฝ่ายตุลาการหรือศาล เพราะการใช้อำนาจ วินิจฉัยสิทธิสมัครรับเลือกตั้งมีผลกระทบโดยตรงต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนขั้นพื้นฐาน ของประชาชน และรัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองและคุ้มครองสิทธิของประชาชนโดยศาลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 28 วรรคสอง⁷ และตามคำพิพากษาศาลรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการการเลือกตั้งจะเป็นองค์กร ตามรัฐธรรมนูญ การใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญถือเป็นที่ยึดตามคำพิพากษาศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งไม่ สอดคล้องกับตามหลักการแบ่งแยกอำนาจของ Montesquieu ซึ่งทุกรัฐจะต้อง มีอำนาจอยู่สามอำนาจ คือ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ โดยอำนาจนิติบัญญัติคือการวางระเบียบทั่วไป ภายในรัฐ ส่วนอำนาจบริหารเป็นอำนาจ ในการใช้หรือบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย และ อำนาจตุลาการ คือ อำนาจในการวินิจฉัยบรรดคดี ซึ่งความมุ่งหมายของ Montesquieu ในการแบ่งแยก อำนาจก็เพื่อจะคุ้มครองและให้หลักประกันแก่ราษฎร โดยทั้งสามอำนาจจะต้องมีการถ่วงดุลอำนาจ ซึ่งกันและกันและผูกพันต่อหลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน หากอำนาจตุลาการ ไปรวมอยู่กับอำนาจบริหารเสียแล้วสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตลอดจนประโยชน์ของประชาชน ย่อมจะไม่เกิด เนื่องจากอำนาจอยู่ในองค์กรเดียวหรือนุคคลเพียงคนเดียวจะทำให้สามารถตัดสินใจ และบังคับใช้กฎหมายอย่างเบ็ดเสร็จ เห็นได้ว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรที่เกิดขึ้น ตามรัฐธรรมนูญ โดยรัฐธรรมนูญบัญญัติให้อำนาจหน้าที่คณะกรรมการการเลือกตั้งในการควบคุม และดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่น มีอำนาจในการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดประกาศผล การเลือกตั้งซึ่งการวินิจฉัยชี้ขาดมีลักษณะเป็นการใช้อำนาจเหมือนอำนาจตุลาการ ซึ่งตามหลักการแบ่งแยก อำนาจของ Montesquieu อำนาจในการวินิจฉัยบรรดคดีย่อมเป็นอำนาจขององค์กรตุลาการ โดยตุลาการ มีหน้าที่ในการตีความกฎหมายมาปรับใช้ในการพิจารณาและวินิจฉัยคดี ดังนั้น อำนาจวินิจฉัยสิทธิ สมัครรับเลือกตั้งจึงต้องเป็นอำนาจขององค์กรตุลาการเพียงองค์กรเดียว แม้แต่คณะกรรมการการเลือกตั้ง สาธารณรัฐอินเดียซึ่งเป็นต้นแบบของคณะกรรมการการเลือกตั้งประเทศไทย ก็จะมีอำนาจหน้าที่

⁷ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ตราไว้ ณ วันที่ 24 สิงหาคม 2550. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 124 (ตอนที่ 47 ก), หน้า 7.

มาตรา 28 บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิ และเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

เฉพาะการบริหารจัดการเลือกตั้งเท่านั้น ส่วนการวินิจฉัยชี้ขาดคดีเลือกตั้งเป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรตุลาการ⁸

4.2 กรณีศึกษาการวินิจฉัยผู้สมัครรับเลือกตั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งโดยองค์กรตุลาการ

คดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งเป็นคดีพิเศษตามรัฐธรรมนูญ เมื่อก่อน พ.ศ. 2540 การคัดค้านการเลือกตั้งต้องร้องต่อศาลยุติธรรม แต่โดยกระบวนการพิจารณาในศาลมีความล่าช้า จนบางครั้งกว่าจะมีการพิจารณาคดีแล้วเสร็จ ก็ไม่ทันกับการที่สภาต้องยุบไป รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 จึงให้การวินิจฉัยเกี่ยวกับการคัดค้านการเลือกตั้งเป็นอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง⁹ คดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 219 วรรคสาม¹⁰ มาตรา 239¹¹

⁸ ปัญญา อุดชาชน. (2550) .รายงานการวิจัยเรื่องมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. หน้า 134.

⁹ มานิตย์ จุมปา. (2545). คู่มือศึกษาคดีรัฐธรรมนูญ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 287-288.

¹⁰ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ตราไว้ ณ วันที่ 24 สิงหาคม 2550. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 124 (ตอนที่ 47 ก), หน้า 80-81.

มาตรา 219 ศาลยุติธรรมมีสามชั้น คือ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญนี้หรือตามกฎหมายอื่น

๑๓๑

๑๓๑

ให้ศาลฎีกามีอำนาจพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา และให้ศาลอุทธรณ์มีอำนาจพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ทั้งนี้ วิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีให้เป็นไปตามระเบียบที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกากำหนด โดยต้องใช้ระบบไต่สวนและเป็นไปโดยรวดเร็ว

๑๓๑

๑๓๑

¹¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ตราไว้ ณ วันที่ 24 สิงหาคม 2550. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 124 (ตอนที่ 47 ก), หน้า 90.

มาตรา 239 ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งก่อนการประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ให้คำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นที่สุด

ในกรณีที่ประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าควรให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาผู้ใด ให้ยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัยเมื่อศาลฎีกาได้รับคำร้องของคณะกรรมการการเลือกตั้งแล้ว สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาผู้นั้นจะ

มาตรา 240¹² พระราชบัญญัติว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภทด้วยกัน¹³ คือ

(1) คดีเกี่ยวกับการเลือกตั้ง (Election Lawsuit) ระดับชาติ (National)

(2) คดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น (Local Level)

โดยแต่ละประเภทมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปไม่ได้ จนกว่าศาลฎีกาจะมีคำสั่งยกคำร้อง ในกรณีที่ศาลฎีกามีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ในเขตเลือกตั้งใดหรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาผู้ใด ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในเขตเลือกตั้งนั้นสิ้นสุดลง

ในกรณีที่บุคคลตามวรรคสองปฏิบัติหน้าที่ต่อไปไม่ได้ มิให้นับบุคคลดังกล่าวเข้าในจำนวนรวมของสมาชิกเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี

ให้นำความในวรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม มาใช้บังคับกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นด้วยโดยอนุโลม โดยการยื่นคำร้องต่อศาลตามวรรคสองให้ยื่นต่อศาลอุทธรณ์ และให้คำสั่งของศาลอุทธรณ์เป็นที่สุด

¹² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ตราไว้ ณ วันที่ 24 สิงหาคม 2550. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 124 (ตอนที่ 47 ก), หน้า 90-91.

มาตรา 240 ในกรณีที่มีการคัดค้านว่าการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาผู้ใดเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าก่อนได้รับการสรรหา สมาชิกวุฒิสภาผู้ใดกระทำการตาม มาตรา 238 ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการสืบสวนสอบสวนโดยพลัน

เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้วินิจฉัยสั่งการเป็นอย่างไรแล้ว ให้เสนอต่อศาลฎีกาเพื่อพิจารณาวินิจฉัยโดยพลัน และให้นำความในมาตรา 239 วรรคสองและวรรคสาม มาใช้บังคับกับการที่สมาชิกวุฒิสภาผู้นั้นไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ โดยอนุโลม

ในกรณีที่ศาลฎีกามีคำสั่งให้เพิกถอนการสรรหาหรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาผู้ใด ให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้นั้นสิ้นสุดลงนับแต่วันที่ศาลฎีกามีคำสั่ง และให้ดำเนินการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาใหม่แทนตำแหน่งที่ว่าง

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ประธานกรรมการการเลือกตั้งจะร่วมดำเนินการหรือวินิจฉัยสั่งการมิได้ และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีองค์ประกอบเท่าที่มีอยู่

การคัดค้านและการพิจารณาของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

¹³ สุริยา ปานแป้น และอนุวัฒน์ บุญนันท์. (2553). *คู่มือสอบกฎหมายรัฐธรรมนูญ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา. หน้า 293.

คดีเกี่ยวกับการวินิจฉัยสิทธิสมัครรับเลือกตั้งระดับชาติ

คดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งระดับชาติเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 219 วรรคสาม มาตรา 239 และมาตรา 240 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 โดยศาลฎีกา (Supreme Court of Thailand) เป็นองค์กรที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งระดับชาติ

คดีเกี่ยวกับการวินิจฉัยสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งที่เกิดขึ้นในขั้นตอนการประกาศรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา โดยขั้นตอนการดำเนินคดีประเภทนี้เป็นไปตามข้อกำหนดเกี่ยวกับการพิจารณาและวินิจฉัยสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550

คดีวินิจฉัยสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่า คดีขอให้ประกาศรายชื่อเป็นผู้สมัคร เป็นคดีที่ผู้สมัครซึ่งไม่มีชื่อเป็นของผู้สมัครรับเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งหรือคณะกรรมการการเลือกตั้ง สามารถยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาขอให้มีคำสั่งให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งหรือคณะกรรมการการเลือกตั้งรับสมัครตนและประกาศชื่อตนเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง คดีประเภทนี้ยังแบ่งออกได้เป็น 2 กรณี คือ

- (1) คดีขอให้ประกาศรายชื่อเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- (2) คดีขอให้ประกาศรายชื่อเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา

คดีขอให้ประกาศรายชื่อเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรออาจแบ่งออกได้เป็น 2 กรณี คือ

- (1) คดีขอให้ประกาศรายชื่อเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง
- (2) คดีขอให้ประกาศรายชื่อเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบสัดส่วน

คดีขอให้ประกาศชื่อเป็นผู้รับสมัครเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

ในกรณีที่ผู้สมัครผู้ใดไม่มีชื่อเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในประกาศการรับสมัครเลือกตั้งของผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง ให้ผู้สมัครผู้นั้นมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาภายใน 7 วันนับแต่วันที่ประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิรับเลือกตั้ง เพื่อขอให้ศาลฎีกามีคำสั่งให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งรับสมัครตนและประกาศชื่อตนเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลในการดำเนินกระบวนการพิจารณา เมื่อศาลฎีกามีคำวินิจฉัยเช่นใดแล้ว ให้ศาลแจ้งคำสั่งไปยังผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง ในการนี้ ผู้อำนวยการการเลือกตั้ง

ประจำเขตเลือกตั้งปฏิบัติตามคำสั่งศาลโดยเร็ว ถ้าศาลมีคำสั่งให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งรับสมัครผู้นั้น ให้ประกาศชื่อผู้นั้นเป็นผู้รับสมัครเลือกตั้ง แต่ทั้งนี้ไม่กระทบกระเทือนถึงการปฏิบัติก่อนทราบคำสั่งศาลตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 มาตรา 39¹⁴

ผู้สมัครผู้ใดซึ่งไม่มีชื่อเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในประกาศของผู้อำนวยการฯ ประสงค์จะยื่นคำร้องขอให้ศาลฎีกามีคำสั่งในรับสมัครตน ให้ยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดที่เขตเลือกตั้งอยู่ในเขตอำนาจหรือศาลแพ่งในกรณีที่เขตเลือกตั้งมิได้อยู่ในเขตอำนาจของศาลจังหวัดภายใน 7 วันนับแต่วันที่ประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามข้อกำหนดเกี่ยวกับการพิจารณาและวินิจฉัยเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 ข้อ 6 วรรคหนึ่ง¹⁵ แต่ในกรณีที่เขตเลือกตั้งอยู่ในเขตอำนาจของศาลจังหวัดหรือศาลแพ่งตั้งแต่สองศาลขึ้นไป ผู้สมัครนั้นจะยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดใดหรือศาลแพ่งที่มี

¹⁴ มาตรา 39 ในกรณีที่ผู้สมัครผู้ใดไม่มีชื่อเป็นผู้สมัครในประกาศของผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งตามมาตรา 37 ให้ผู้สมัครผู้นั้นมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลในการดำเนินกระบวนการพิจารณา เมื่อศาลฎีกามีคำวินิจฉัยเช่นใดแล้ว ให้ศาลแจ้งคำสั่งไปยังผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง ในการนี้ ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งปฏิบัติตามคำสั่งศาลโดยเร็ว ถ้าศาลมีคำสั่งให้รับสมัคร ให้ประกาศชื่อผู้นั้นตามมาตรา 37 แต่ทั้งนี้ไม่กระทบกระเทือนถึงการปฏิบัติก่อนทราบคำสั่งศาล

ในการพิจารณาและมีคำวินิจฉัยตามวรรคหนึ่ง ให้ประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกามีอำนาจออกข้อกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เพื่อให้การพิจารณาเป็นไปโดยรวดเร็วและเที่ยงธรรม และให้แล้วเสร็จก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่าสามวัน ในการนี้ อาจกำหนดให้ศาลชั้นต้นในเขตเลือกตั้งนั้นเป็นผู้รับคำร้องแทนเพื่อจัดส่งให้ศาลฎีกาวินิจฉัย หรืออาจให้ศาลชั้นต้นเป็นผู้สืบพยานหลักฐานหรือดำเนินการอื่นที่จำเป็นแทนศาลฎีกาก็ได้

¹⁵ ข้อกำหนดเกี่ยวกับการพิจารณาและวินิจฉัยเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 ประกาศ ณ วันที่ 13 พฤศจิกายน 2550. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 124 (ตอนที่ 80 ก), หน้า 30.

ข้อ 6 ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาผู้ใดซึ่งไม่มีชื่อเป็นผู้สมัครในประกาศของผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งประสงค์จะยื่นคำร้องขอให้ศาลฎีกามีคำสั่งให้รับสมัคร ให้ยื่นคำร้อง เอกสารประกอบคำร้องและบัญชีพยานหลักฐาน พร้อมด้วยสำเนา 1 ชุดต่อศาลจังหวัดที่เขตเลือกตั้งอยู่ในเขตอำนาจหรือศาลแพ่งในกรณีที่เขตเลือกตั้งมิได้อยู่ในเขตอำนาจของศาลจังหวัดภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง

เขตอำนาจก็ได้ตามข้อกำหนดฯ ข้อ 6 วรรคสอง¹⁶ ในการนี้ ศาลฎีกาจะต้องดำเนินการพิจารณาสืบพยานหลักฐานต่อเนื่องติดต่อกันไปทุกวันทำการและวันหยุดราชการตามที่เห็นสมควร โดยให้แล้วเสร็จภายใน 7 วันนับแต่วันนัดพิจารณา แต่ทั้งนี้ต้องให้แล้วเสร็จก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 3 วัน ตามมาตรา 39 วรรคสอง¹⁷ และข้อกำหนดฯ ข้อ 13¹⁸

¹⁶ ข้อกำหนดเกี่ยวกับการพิจารณาและวินิจฉัยเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 ประกาศ ณ วันที่ 13 พฤศจิกายน 2550. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 124 (ตอนที่ 80 ก), หน้า 30.

ข้อ 6 ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาผู้ใดซึ่งไม่มีชื่อเป็นผู้สมัครในประกาศของผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งประสงค์จะยื่นคำร้องขอให้ศาลฎีกามีคำสั่งให้รับสมัคร ให้ยื่นคำร้อง เอกสารประกอบคำร้องและบัญชีพยานหลักฐาน พร้อมด้วยสำเนา 1 ชุดต่อศาลจังหวัดที่เขตเลือกตั้งอยู่ในเขตอำนาจหรือศาลแพ่งในกรณีที่เขตเลือกตั้งมิได้อยู่ในเขตอำนาจของศาลจังหวัดภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง

ในกรณีที่เขตเลือกตั้งอยู่ในเขตอำนาจของศาลจังหวัดหรือศาลแพ่งตั้งแต่สองศาลขึ้นไป ผู้สมัครนั้นจะยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดใดหรือศาลแพ่งที่มีเขตอำนาจตามวรรคหนึ่งก็ได้

ฯลฯ

ฯลฯ

¹⁷ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 ให้ไว้ ณ วันที่ 6 ตุลาคม 2550. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 124 (ตอนที่ 64 ก), หน้า 84-85.

มาตรา 39 ในกรณีที่ผู้สมัครผู้ใดไม่มีชื่อเป็นผู้สมัครในประกาศของผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งตามมาตรา 37 ให้ผู้สมัครผู้นั้นมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาภายในเจ็ดวันนับแต่ที่ประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลในการดำเนินการพิจารณา เมื่อศาลฎีกามีคำวินิจฉัยเช่นใดแล้ว ให้ศาลแจ้งคำสั่งไปยังผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง ในการนี้ ให้ผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งปฏิบัติตามคำสั่งศาลโดยเร็ว ถ้าศาลมีคำสั่งให้รับสมัคร ให้ประกาศชื่อผู้นั้นตามมาตรา 37 แต่ทั้งนี้ ไม่กระทบกระเทือนถึงการปฏิบัติก่อนทราบคำสั่งศาล

ในการพิจารณาและมีคำวินิจฉัยตามวรรคหนึ่ง ให้ประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกามีอำนาจออกข้อกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เพื่อให้การพิจารณาเป็นไปโดยเร็วและเที่ยงธรรมและให้แล้วเสร็จก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่าสามวัน ในการนี้ อาจกำหนดให้ศาลชั้นต้นในเขตเลือกตั้งนั้นเป็นผู้รับคำร้องแทนเพื่อจัดส่งให้ศาลฎีกาวินิจฉัย หรืออาจให้ศาลชั้นต้นเป็นผู้สืบพยานหลักฐานหรือดำเนินการแทนศาลฎีกาก็ได้

¹⁸ ข้อกำหนดเกี่ยวกับการพิจารณาและวินิจฉัยเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 ประกาศ ณ วันที่ 13 พฤศจิกายน 2550. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 124 (ตอนที่ 80 ก), หน้า 4.

ข้อ 13 ให้ศาลฎีกาดำเนินการพิจารณาสืบพยานหลักฐานต่อเนื่องติดต่อกันไปทุกวันทำการและวันหยุดราชการตามที่เห็นสมควร โดยให้แล้วเสร็จภายในเจ็ดวันนับแต่วันนัดพิจารณาแต่ทั้งนี้ต้องแล้วเสร็จก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่าสามวัน

ฯลฯ

ฯลฯ

ในประเด็นนี้มีตัวอย่างคำสั่งศาลฎีกาที่วินิจฉัยวางหลักเกี่ยวกับคดีขอให้ประกาศรายชื่อเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ดังต่อไปนี้

(1) การที่ผู้สมัครไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นไม่ทำให้ผู้สมัครนั้นเสียสิทธิสมัครรับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

คำสั่งศาลฎีกา 8402/2551 พระราชบัญญัติว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 มาตรา 26 บัญญัติว่า ในกรณีที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งและไม่ได้แจ้งเหตุที่ไม่ได้ใช้สิทธิเลือกตั้ง ให้ถือว่าผู้นั้นเสียสิทธิดังต่อไปนี้ (2) สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่น และมาตรา 4 บัญญัติว่า ในพระราชบัญญัตินี้ ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง หมายความว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาแล้วแต่กรณี คำว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ตามมาตรา 26 จึงหมายถึง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาเท่านั้น ประกอบกับพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 มาตรา 37¹⁹ ได้กำหนดการเสียสิทธิของผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นไว้เป็นการเฉพาะแล้ว โดยมีได้กำหนดให้เสียสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่ประการใด ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา 26 ข้างต้น จึงมุ่งหมายถึงการไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาเท่านั้น มิได้หมายความว่ารวมถึงการไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นด้วย ดังนั้น แม้ผู้ร้อง (นายพิชัย คนโทเงิน) ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นเมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2551

¹⁹ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ให้ไว้ ณ วันที่ 11 ตุลาคม 2545. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 119 (ตอนที่ 107 ก), หน้า 14.

มาตรา 37 ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใดไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยมีได้แจ้งเหตุตามมาตรา 35 วรรคหนึ่งหรือมาตรา 36 วรรคหนึ่ง ให้ผู้นั้นเสียสิทธิดังต่อไปนี้

- (1) สิทธิยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น
- (2) สิทธิร้องคัดค้านการเลือกกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่
- (3) สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น
- (4) สิทธิสมัครรับเลือกเป็นกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่
- (5) สิทธิเข้าชื่อร้องขอให้สภาท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่น ตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น

(6) สิทธิเข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการลงคะแนนเสียง เพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

การเสียสิทธิตามวรรคหนึ่ง ให้มีกำหนดเวลาดังแต่วันเลือกตั้งครั้งที่ผู้นั้น ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งจนถึงวันเลือกตั้งครั้งที่ผู้นั้นไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

ก็ไม่ทำให้ผู้ร้องเสียสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 26 (2) ข้างต้น ผู้ร้องจึงไม่ขาดคุณสมบัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 101 (6) การที่ผู้คัดค้าน (ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดเพชรบูรณ์) แจ้งการไม่รับสมัครผู้ร้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เนื่องจากขาดคุณสมบัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 101 (6) นั้น จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย อาศัยเหตุผลดังกล่าวจึงมีคำสั่งว่า ผู้ร้องเป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดเพชรบูรณ์ เขตเลือกตั้งที่ 2 และให้ผู้คัดค้านประกาศชื่อผู้ร้องเป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งต่อไป

(2) ผู้สมัครที่มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลฎีกา เพื่อให้มีคำสั่งรับสมัครตนจะต้องเป็นผู้แทนราษฎร มาตรา 39 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ในกรณีที่ผู้สมัครผู้ใดไม่มีชื่อเป็นผู้สมัครในประกาศของผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งตามมาตรา 37 ให้ผู้สมัครผู้นั้นมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลฎีกา ถ้าศาลมีคำสั่งให้รับสมัคร ให้ประกาศชื่อผู้นั้นตามมาตรา 37 และมาตรา 37 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า เมื่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง ได้รับใบสมัครของผู้สมัครพรรคการเมืองใดแล้ว ให้ลงบันทึกการรับสมัครไว้เป็นหลักฐาน และออกใบรับให้แก่ผู้สมัครของพรรคการเมืองนั้น เรียงลำดับการยื่นใบสมัครตามมาตรา 36²⁰ และให้ผู้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง ตรวจสอบหลักฐานการสมัคร คุณสมบัติ และลักษณะต้องห้ามของผู้สมัคร และสอบสวนว่าผู้สมัครมีสิทธิที่จะสมัครรับเลือกตั้งหรือไม่ ให้เสร็จสิ้นภายใน 7 วัน นับแต่วันปิดการรับสมัคร ถ้าผู้สมัครมีสิทธิที่จะสมัครรับเลือกตั้งได้ก็ให้ประกาศการรับสมัครไว้โดยเปิดเผย ตามบทบัญญัติดังกล่าวผู้สมัครที่มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลฎีกา เพื่อให้มีคำสั่งตามมาตรา 39 ต้องเป็นผู้สมัครในประกาศของผู้อำนวยการฯ ตามมาตรา 37 ซึ่งหมายความว่า ผู้สมัครผู้นั้นต้องเป็นผู้สมัครที่ผู้อำนวยการฯ ได้รับใบสมัคร ลงบันทึกการรับสมัครไว้เป็นหลักฐาน และออกใบรับให้แก่ผู้สมัครนั้นแล้ว หลังจากนั้นเมื่อผู้อำนวยการฯ ตรวจสอบหลักฐานการสมัครและสอบสวนแล้ว เห็นว่าผู้นั้นไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง และไม่ประกาศชื่อเป็นผู้สมัครในประกาศของผู้อำนวยการฯ ผู้สมัครผู้นั้นจึงจะมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาได้ โดยเฉพาะจะเห็นได้ว่า หากศาลมีคำสั่งให้รับสมัคร ก็ให้ประกาศชื่อผู้นั้นเป็นผู้มีสิทธิที่จะสมัครรับ

²⁰ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ให้ไว้ ณ วันที่ 11 ตุลาคม 2545. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 119 (ตอนที่ 107 ก), หน้า 14.

มาตรา 36 ในกรณีที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใดไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยมิได้แจ้งเหตุตามมาตรา 35 วรรคหนึ่ง ให้ผู้นั้นทำหนังสือแจ้งเหตุดังกล่าวต่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในเจ็ดวัน นับแต่วันเลือกตั้ง และให้นำความในมาตรา 35 วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

เมื่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับหนังสือแจ้งเหตุตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้ทำการตรวจสอบหลักฐานการลงคะแนนเลือกตั้ง ถ้าพบว่ามิผู้มาแสดงตนและลงคะแนนเลือกตั้งแทนผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรายงานต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อพิจารณาว่าจะสมควรมีคำสั่งให้เพิกถอนผลการเลือกตั้งหรือไม่

เลือกตั้งตามมาตรา 37 ซึ่งเป็นกรณีที่ผู้สมัครได้ผ่านการตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามอื่นๆ แล้ว แต่กรณีของผู้ร้อง (นายประดับ สืบสันต์) ยังอยู่ในขั้นตอนการยื่นใบสมัคร โดยเมื่อผู้ร้องยื่นใบสมัครรับเลือกตั้ง ผู้คัดค้าน (ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งที่ 3 จังหวัดสุรินทร์) ได้บันทึกไว้ตอนท้ายใบสมัครในวันเดียวกันนั้นเองว่า ไม่ให้รับใบสมัครเพราะพรรคประชาธิปัตย์ได้ส่งผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งครบถ้วนตามจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะมีได้ในเขตเลือกตั้งที่ 3 แล้ว ประกอบกับได้รับหนังสือแจ้งยกเลิกการส่งผู้ร้องเป็นผู้สมัครของพรรคดังกล่าว กรณีจึงไม่มีการบันทึกการรับสมัครไว้เป็นหลักฐานและไม่มีการออกใบรับให้แก่ผู้ร้อง ทั้งผู้ร้องยังมีได้ผ่านการตรวจสอบว่า มีคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามอื่นหรือไม่ เมื่อผู้ร้องยังมีใช้ผู้สมัครที่ผ่านขั้นตอนการรับสมัครโดยครบถ้วนตามมาตรา 37 ผู้ร้องจึงไม่มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาเพื่อให้มีคำวินิจฉัยตามมาตรา 39 จึงมีคำสั่งให้ยกคำร้อง

คดีขอให้ประกาศรายชื่อเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบสัดส่วน

ในกรณีที่ผู้สมัครผู้ใดไม่มีชื่อเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบสัดส่วนในประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้ผู้นั้นมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาภายในเวลา 7 วันนับแต่วันที่ประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เพื่อขอให้ศาลฎีกามีคำสั่งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งรับสมัครตนและประกาศชื่อตนเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลในการดำเนินกระบวนการพิจารณา เมื่อศาลฎีกามีคำวินิจฉัยเช่นใดแล้ว ให้ศาลแจ้งคำสั่งไปยังคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในการนี้ให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง ปฏิบัติตามคำสั่งศาลโดยเร็ว ถ้าศาลมีคำสั่งให้ คณะกรรมการการเลือกตั้ง รับสมัครผู้นั้น เช่นนี้ให้ประกาศชื่อผู้นั้นเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง แต่ทั้งนี้ไม่กระทบกระเทือนถึงการปฏิบัติก่อนทราบคำสั่งศาลตาม พระราชบัญญัติว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 มาตรา 44²¹ ประกอบมาตรา 39 วรรคหนึ่ง

ผู้สมัครผู้ใดซึ่งไม่มีชื่อเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบสัดส่วนในประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประสงค์จะยื่นคำร้องขอให้ศาลฎีกามีคำสั่งให้รับสมัครตน ให้ยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาโดยตรง ภายใน 7 วัน นับแต่วันที่ประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามข้อกำหนดฯ ข้อ 6 วรรคสาม ซึ่งศาลฎีกาจะต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาสืบพยานหลักฐานต่อเนื่องติดต่อกันไปทุกวันทำการและวันหยุดราชการตามที่เห็นสมควร โดยให้แล้วเสร็จภายใน 7 วันนับแต่วันนัดพิจารณา

²¹ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 ให้ไว้ ณ วันที่ 6 ตุลาคม 2550. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 124 (ตอนที่ 64 ก), หน้า 86.

มาตรา 44 ในกรณีที่ผู้ใดไม่มีรายชื่อเป็นผู้สมัครในประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามมาตรา 43 ให้ผู้นั้นมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาภายในเจ็ดวันนับแต่ประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง และให้นำความมาตรา 39 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

แต่ทั้งนี้ต้องให้แล้วเสร็จก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 3 วันตามมาตรา 44 ประกอบมาตรา 39 วรรคสอง และข้อกำหนดฯ ข้อ 13

ในประเด็นนี้มีตัวอย่างคำสั่งศาลฎีกาที่วินิจฉัยวางหลักเกี่ยวกับคดีขอให้ประกาศรายชื่อเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วน ดังต่อไปนี้

(1) การยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาเพื่อให้มีคำสั่งรับสมัครและประกาศชื่อเป็นผู้สมัครถือเป็นอำนาจของผู้สมัครที่ไม่มีชื่อในประกาศโดยเฉพาะ พรรคการเมืองต้นสังกัดจึงไม่มีอำนาจยื่นคำร้องแทนผู้สมัครของตน

คำสั่งศาลฎีกาที่ 8575/2550 พระราชบัญญัติว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฯ มาตรา 44 บัญญัติให้ผู้สมัครที่ไม่มีชื่อเป็นผู้สมัครในประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัย คดีนี้ตามคำร้องระบุชื่อผู้รับรองว่า นาย ป. ที่ 1 นาย จ. ที่ 2 โดยพรรคชาติสามัคคี แต่บรรยายเนื้อหาในคำร้องว่าผู้ร้องเป็นพรรคการเมืองชื่อพรรคชาติสามัคคี ได้ยื่นบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วนต่อผู้คัดค้าน (คณะกรรมการการเลือกตั้ง) ต่อมาผู้คัดค้านแจ้งให้ผู้ร้องทราบว่านาย ป. และนาย จ. ผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ร้องขาดคุณสมบัติผู้ร้องไม่เห็นด้วยกับผู้คัดค้าน จึงได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลฎีกามีคำสั่งให้ผู้คัดค้านประกาศให้นาย ป. และนาย จ. เป็นผู้ที่มีสิทธิรับสมัครเลือกตั้งและในตอนท้ายของคำร้องระบุว่า นาย ว. ทนายความผู้ร้องเป็นผู้เรียงและพิมพ์ เมื่อตรวจดูใบแจ้งทนายความแล้วปรากฏว่า พรรคชาติสามัคคี เป็นผู้แต่งตั้งให้นาย ว. เป็นทนายความในคดีนี้ ดังนั้น ผู้ร้องที่ทำคำร้องยื่นต่อศาลคดีนี้ คือ พรรคชาติสามัคคี ไม่ใช่ นาย ป. และนาย จ. แต่อย่างใด เมื่อปรากฏว่า นาย ป. และนาย จ. จึงชอบที่จะใช้สิทธิทางศาลยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาตามมาตรา 44 การที่ผู้ร้องเป็นพรรคการเมืองซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคล ย่อมมีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายภายในขอบแห่งวัตถุประสงค์ดังได้บัญญัติหรือกำหนดไว้ในกฎหมายหรือข้อบังคับแยกต่างหาก นาย ป. และนาย จ. จึงชอบที่จะใช้สิทธิทางศาลยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาตามมาตรา 44 การที่ผู้ร้องเป็นพรรคการเมืองซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคล ย่อมมีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายภายในขอบแห่งวัตถุประสงค์ดังได้บัญญัติหรือกำหนดไว้ในกฎหมายหรือข้อบังคับแยกต่างหากจากนาย ป. และนาย จ. มายื่นคำร้องในคดีนี้ จึงเป็นการยื่นคำร้องโดยไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายรับรองสิทธิของผู้ร้องให้ทำเช่นนั้นได้ จึงมีคำสั่งให้ยกคำร้อง

(2) การยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาเพื่อให้มีคำสั่งรับสมัครและประกาศชื่อเป็นผู้สมัครจะต้องยื่นภายใน 7 วันนับแต่วันที่ประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง

คำสั่งศาลฎีกาที่ 8741/2550 พระราชบัญญัติว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฯ มาตรา 44 บัญญัติให้ผู้สมัครที่ไม่มีชื่อเป็นผู้สมัครในประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาภายใน 7 วันนับแต่วันที่ประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ข้อเท็จจริงได้

ความว่า ผู้คัดค้าน (คณะกรรมการการเลือกตั้ง) ประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วนเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2550 ผู้ร้อง (นางสาวอรนงค์ ภูริกันตานนท์) จึงต้องยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาภายใน 7 วันนับแต่วันดังกล่าวตามมาตรา 44 ซึ่งวันสุดท้ายที่ผู้ร้องจะมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาได้คือ วันที่ 28 พฤศจิกายน 2550 เมื่อผู้ร้องยื่นคำร้องในวันที่ 29 พฤศจิกายน 2550 ซึ่งกำหนดเวลา 7 วันนับแต่วันดังกล่าวได้สิ้นสุดลงแล้ว ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลฎีกา จึงมีคำสั่งให้ยกคำร้อง

คดีขอให้ประกาศรายชื่อเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา

ในกรณีที่ผู้สมัครผู้ใดไม่มีชื่อเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในประกาศการรับสมัครเลือกตั้งของผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง ให้ผู้สมัครผู้นั้นมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาภายใน 7 วันนับแต่วันที่ประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เพื่อขอให้ศาลฎีกามีคำสั่งให้ผู้ดำเนินการฯ รับสมัครตนและประกาศชื่อตนเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งโดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลในการดำเนินกระบวนการพิจารณาเมื่อศาลฎีกามีคำวินิจฉัยเช่นใดแล้ว ให้ศาลแจ้งคำสั่งไปยังผู้ดำเนินการฯ ในกรณีนี้ ให้ผู้ดำเนินการฯ ปฏิบัติตามคำสั่งศาลโดยเร็ว ถ้าศาลมีคำสั่งให้ผู้ดำเนินการฯ รับสมัครผู้นั้น เช่นนี้ให้ประกาศชื่อผู้นั้นเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง แต่ทั้งนี้ไม่กระทบกระเทือนถึงการปฏิบัติก่อนทราบคำสั่งศาลตาม พระราชบัญญัติว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 มาตรา 121 วรรคหนึ่ง²² ประกอบมาตรา 39 วรรคหนึ่ง

ผู้สมัครผู้ใดซึ่งไม่มีชื่อเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในประกาศของผู้ดำเนินการฯ ประสงค์จะยื่นคำร้องขอให้ศาลฎีกามีคำสั่งให้ผู้สมัครตน ให้ยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดที่เขตเลือกตั้งอยู่ในเขตอำนาจหรือศาลแพ่งในกรณีที่เขตเลือกตั้งมิได้อยู่ในเขตอำนาจของศาลจังหวัด ภายใน 7 วันนับแต่วันที่ประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามข้อกำหนดฯ ข้อ 6 วรรคหนึ่ง ในกรณีที่เขตเลือกตั้งอยู่ในเขตอำนาจของศาลจังหวัดหรือศาลแพ่งตั้งแต่สองศาลขึ้นไป ผู้สมัครจะยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดใดหรือศาลแพ่งที่มีเขตอำนาจก็ได้ตามข้อกำหนดฯ ข้อ 6 วรรคสอง

ในการนี้ ศาลฎีกาจะต้องดำเนินการพิจารณาสืบพยานหลักฐานต่อเนื่องติดต่อกันไปทุกวันทำการและวันหยุดราชการตามที่เห็นสมควร โดยให้แล้วเสร็จภายใน 7 วันนับแต่วันนัดพิจารณา แต่ทั้งนี้ต้องให้แล้วเสร็จก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 3 วัน ตามมาตรา 121 วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา 39 วรรคสอง และข้อกำหนดฯ ข้อ 13

²² พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 ให้ไว้ ณ วันที่ 6 ตุลาคม 2550. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 124 (ตอนที่ 64 ก), หน้า 111.

มาตรา 121 การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ให้นำความในมาตรา 35 มาตรา 36 มาตรา 37 มาตรา 38 มาตรา 39 และมาตรา 40 เว้นแต่บทบัญญัติที่เกี่ยวกับพรรคการเมืองมาใช้บังคับโดยอนุโลม

คดีขอให้ประกาศรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

คดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 219 วรรคสาม และมาตรา 239 และพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 โดยให้ศาลอุทธรณ์เป็นองค์กรที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ซึ่งศาลอุทธรณ์ดังกล่าวเป็นไปตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 3²³ ที่กำหนดให้ศาลอุทธรณ์ได้แก่ ศาลอุทธรณ์ และศาลอุทธรณ์ภาค ด้วยเหตุนี้ศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาค ต่างก็มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นที่เกิดขึ้นในเขตศาลของตน²⁴ ดังที่ได้วินิจฉัยไว้ในคำสั่งศาลอุทธรณ์ต่อไปนี้

คำสั่งศาลอุทธรณ์ภาค 1 ที่ 3935/2551 รัฐธรรมนูญ มาตรา 219 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ศาลยุติธรรมมีสามชั้น คือ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญนี้หรือตามกฎหมายอื่น มาตรา 219 วรรคสาม บัญญัติว่า ให้ศาลอุทธรณ์มีอำนาจพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น และพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 22²⁵ บัญญัติว่า ศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาคมีอำนาจพิจารณาพิพากษาบรรดาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นตามบทบัญญัติว่าด้วยการอุทธรณ์ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังกล่าว แสดงว่าศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาคมีอำนาจพิจารณาพิพากษาบรรดาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นตามบทบัญญัติว่าด้วยการอุทธรณ์เท่านั้น เว้นแต่คดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น จึงให้ศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาคมีอำนาจพิจารณาและวินิจฉัยได้โดยตรง โดยไม่ต้องให้ศาลชั้นต้นพิจารณาและ

²³ พระราชบัญญัติให้ใช้พระธรรมนูญศาลยุติธรรม พ.ศ.2543 ให้ไว้ ณ วันที่ 4 พฤษภาคม 2543. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 117 (ตอนที่ 44 ก), หน้า 3.

มาตรา 3 ศาลอุทธรณ์ ได้แก่ ศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาค

²⁴ สุริยา ปานแป้น และอนุวัฒน์ บุญนันท์. (2553). *คู่มือสอบกฎหมายรัฐธรรมนูญ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา. หน้า 318.

²⁵ พระราชบัญญัติให้ใช้พระธรรมนูญศาลยุติธรรม พ.ศ.2543 ให้ไว้ ณ วันที่ 4 พฤษภาคม 2543. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 117 (ตอนที่ 44 ก), หน้า 7.

มาตรา 22 ศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาคมีอำนาจพิจารณาพิพากษาบรรดาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้น ตามบทบัญญัติว่าด้วยการอุทธรณ์ และว่าด้วยเขตอำนาจศาล และมีอำนาจดังต่อไปนี้

วินิจฉัยก่อนแล้วคู่ความฝ่ายใดที่ไม่เห็นพ้องด้วยกับคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลชั้นต้น จึงใช้สิทธิอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาค

คดีเกี่ยวกับการวินิจฉัยสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามเป็นคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งที่เกิดขึ้นในขั้นตอนการประกาศรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น แต่เนื่องจากพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นฯ มาตรา 49²⁶ และมาตรา 50²⁷ กำหนดให้การวินิจฉัยสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นเป็นอำนาจเด็ดขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ดังนั้น ศาลอุทธรณ์จึงไม่มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคดีประเภทนี้ ดังเห็นได้จากคำสั่งศาลอุทธรณ์ต่อไปนี้

คำสั่งศาลอุทธรณ์ภาค 4 ที่ 693/2551 กรณีการวินิจฉัยสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นนั้น พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นฯ บัญญัติให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งโดยเฉพาะ และมีได้กำหนดเงื่อนไขให้ผู้ร้องใช้สิทธิต่อศาลอุทธรณ์ภาค 4 ดังเช่นกรณีการวินิจฉัยสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง คุณสมบัติ และลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฯ ที่ให้ผู้สมัครผู้นั้นใช้สิทธิต่อศาลฎีกา ดังนั้น เมื่อผู้ร้องต้องใช้สิทธิภายใต้เงื่อนไขของกฎหมายและในขณะนี้ยังไม่มีกฎหมายให้อำนาจศาลอุทธรณ์ภาค 4 พิจารณาวินิจฉัยคดีของผู้ร้อง ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจยื่นคำร้องให้ศาลอุทธรณ์ภาค 4 พิจารณาวินิจฉัยได้

²⁶ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ให้ไว้ ณ วันที่ 11 ตุลาคม 2545. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 119 (ตอนที่ 107 ก), หน้า 19.

มาตรา 49 ผู้สมัครใดไม่มีชื่อในประกาศตามมาตรา 47 ให้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในสามวันนับแต่วันที่ประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ในกรณีนี้ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำวินิจฉัยโดยเร็ว และให้ผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามคำวินิจฉัยนั้น

เพื่อประโยชน์และความสะดวกรวดเร็วในการรับคำร้องและวินิจฉัยกรณีตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจมอบอำนาจให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดดำเนินการแทนได้โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

²⁷ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ให้ไว้ ณ วันที่ 11 ตุลาคม 2545. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 119 (ตอนที่ 107 ก), หน้า 19.

มาตรา 50 ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใดเห็นว่าผู้สมัครใดไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ผู้นั้นมีสิทธิยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่ายี่สิบวัน เพื่อให้ถอนชื่อผู้ไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งผู้นั้นและให้นำความในมาตรา 49 มาใช้บังคับโดยโดยอนุโลม

ผู้สมัครผู้ใดไม่มีชื่อเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นในประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้สมัครผู้นั้นมีสิทธิยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ภายใน 3 วันนับแต่วันที่ประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ในการนี้ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง มีคำวินิจฉัยโดยเร็ว และให้ผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามคำวินิจฉัยนั้น ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นฯ มาตรา 49 วรรคหนึ่ง ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์และความสะดวกรวดเร็วในการรับคำร้องและวินิจฉัยกรณีดังกล่าว คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจมอบอำนาจให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดดำเนินการแทนได้โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ตามมาตรา 49 วรรคสอง

เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้วินิจฉัยสั่งการเช่นใดแล้ว คำวินิจฉัยดังกล่าวย่อมเป็นที่สุด ผู้สมัครผู้นั้นจึงไม่อาจยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์เพื่อวินิจฉัยได้อีกต่อไป ดังเห็นได้จากคำสั่งศาลอุทธรณ์ต่อไปนี้

คำสั่งศาลอุทธรณ์ภาค 8 ที่ 340/2553 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 235²⁸ และมาตรา 236 (5)²⁹ ประกอบพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหาร

²⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ตราไว้ ณ วันที่ 24 สิงหาคม 2550. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 124 (ตอนที่ 47 ก), หน้า 87.

มาตรา 235 คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งหรือการสรรหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่น แล้วแต่กรณี รวมทั้งการออกเสียงประชามติ ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และเป็นนายทะเบียนพรรคการเมือง

ให้มีสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นหน่วยงานที่เป็นอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

²⁹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ตราไว้ ณ วันที่ 24 สิงหาคม 2550. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 124 (ตอนที่ 47 ก), หน้า 114.

มาตรา 236 คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

๑.ล๑

๑.ล๑

(5) สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมายตามมาตรา 235 วรรคสอง

๑.ล๑

๑.ล๑

ท้องถิ่น พ.ศ. 2545 มาตรา 49 มีเจตนารมณ์ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตั้งแต่เริ่มจัดการเลือกตั้งไปจนถึงการประกาศผลการเลือกตั้ง รวมทั้งมีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง

คดีนี้ ผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้เพิกถอนคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดนครศรีธรรมราชที่วินิจฉัยว่าผู้ร้องขาดคุณสมบัติรับเลือกตั้ง ตามความในมาตรา 45 (7) แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ซึ่งมีได้มีบทบัญญัติมาตราใดให้สิทธิแก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศมิให้บุคคลนั้นเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาลยุติธรรมเพื่อวินิจฉัย คดีจึงไม่อยู่ในอำนาจของศาลอุทธรณ์ภาค 8 แผนกคดีเลือกตั้งที่จะรับคำร้องของผู้ร้องไว้พิจารณา จึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องจำหน่ายคดีออกจากสารบบความ

คำสั่งศาลอุทธรณ์ภาค 9 ที่ 772/2553 แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 219 วรรคสาม บัญญัติให้ศาลอุทธรณ์ภาคมีอำนาจเกี่ยวกับการวินิจฉัยการเลือกตั้งและเพิกถอนสิทธิการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น แต่มาตรา 284 วรรคเจ็ด³⁰ บัญญัติว่าคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งปัจจุบันกฎหมายบัญญัติไว้แล้ว คือ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 มาตรา 49 และมาตรา 50 มีสาระสำคัญสรุปว่าผู้สมัครผู้ใดไม่มีรายชื่อในประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้นั้นมีสิทธิยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ การวินิจฉัยสิทธิรับสมัครเลือกตั้ง คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ซึ่งใช้บังคับมิได้กำหนดเงื่อนไขให้ผู้ร้องใช้สิทธิดังกล่าวต่อศาลอุทธรณ์ภาค 9 ได้ ดังเช่นการวินิจฉัยสิทธิรับเลือกตั้งคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและ

³⁰ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ตราไว้ ณ วันที่ 24 สิงหาคม 2550. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 124 (ตอนที่ 47 ก), หน้า 114.

มาตรา 284 องค์ประกอบของส่วนท้องถิ่นต้องมีสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

๑๑๑

๑๑๑

คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

๑๑๑

๑๑๑

สมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 มาตรา 39 วรรคหนึ่ง มาตรา 40 วรรคหนึ่ง และมาตรา 121 วรรคหนึ่ง ที่ให้บุคคลดังกล่าวสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลฎีกา ศาลอุทธรณ์ภาค 9 จึงไม่มีอำนาจวินิจฉัยคดีนี้ได้ มีคำสั่งไม่รับคำร้องของผู้ร้องและให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความ

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า อำนาจการวินิจฉัยสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา เป็นอำนาจขององค์กรตุลาการคือศาลฎีกา ส่วนอำนาจการวินิจฉัยสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเป็นอำนาจเด็ดขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการใช้บังคับกฎหมายในประเด็นเรื่ององค์กรที่พิจารณาวินิจฉัยสิทธิสมัครรับเลือกตั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นแตกต่างกัน ระดับชาติคือศาลฎีกา ส่วนระดับท้องถิ่นคือคณะกรรมการการเลือกตั้งและการวินิจฉัยของสององค์กรนั้นเป็นที่สุด ดังนั้น การวินิจฉัยสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหาร ควรให้องค์กรตุลาการเข้ามาตรวจสอบเหมือนกับองค์กรที่พิจารณาวินิจฉัยสิทธิสมัครรับเลือกตั้งระดับชาติ เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน ในกรณีที่ล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพโดยองค์กรของรัฐ ทั้งนี้ เพราะองค์กรตุลาการเป็นกลางไม่ได้มีส่วนได้ส่วนเสียใดๆ ในเรื่องที่เกิดข้อพิพาทกัน

4.3 แนวทางแก้ไขปัญหากฎหมายการวินิจฉัยกรณีผู้สมัครรับเลือกตั้งขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผลผลิตของการปฏิรูปการเมือง เป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมและดำเนินการหรือจัดให้มีการเลือกตั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม รวมทั้งการวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาข้อโต้แย้งต่างๆ ตั้งแต่การสืบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริง วินิจฉัยชี้ขาด ประกาศผลเลือกตั้ง ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติตลอดจนให้มีอำนาจแต่งตั้งบุคคล คณะบุคคลหรือผู้แทนองค์กรเอกชน เพื่อปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในการดำเนินการจัดการเลือกตั้ง³¹

การวินิจฉัยสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น คือ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ตามมาตรา 49 ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยสิทธิสมัครรับเลือกตั้งขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัคร

³¹ เคโซ สวนานนท์. (2550). *เจตนารมณ์รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. หน้า 219.

รับสมัครสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นและการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ ถือเป็นยุติมิใช่เป็นการใช้อำนาจทางบริหารหรือทางปกครอง (คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ 52/2546) ย่อมไม่สามารถตรวจสอบโดยองค์กรตุลาการ ซึ่งยังไม่สอดคล้องกับตามหลักการแบ่งแยกอำนาจของ Montesquieu คือ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ เพื่อจะคุ้มครองและให้หลักประกันแก่ประชาชนโดยทั้งสามอำนาจจะต้องมีการถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน จึงควรเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ตามมาตรา 49/1 ให้องค์กรตุลาการสามารถตรวจสอบคำวินิจฉัยสิทธิสมัครรับเลือกตั้งขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับสมัครสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นของคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ ดังนี้

มาตรา 49 กฎหมายเดิม	มาตรา 49/1 กฎหมายที่เสนอเพิ่มเติม
<p>มาตรา 49 ผู้สมัครผู้ใดไม่มีชื่อในประกาศตามมาตรา 47 ให้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ภายในสามวันนับแต่วันที่ประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ในการนี้ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำวินิจฉัยโดยเร็ว และให้ผู้อำนวยความสะดวกการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามคำวินิจฉัยนั้น</p> <p>เพื่อประโยชน์และความสะดวกรวดเร็วในการรับคำร้องและวินิจฉัยกรณีตามวรรคหนึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งอาจมอบอำนาจให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดดำเนินการแทนได้โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา</p>	<p>มาตรา 49/1 เมื่อคณะกรรมการได้วินิจฉัยตามมาตรา 49 แล้วสามารถยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ ภายในสามวันนับแต่วันที่ทราบคำวินิจฉัยประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลในการดำเนินกระบวนการพิจารณาเมื่อศาลอุทธรณ์มีคำวินิจฉัยเช่นใดแล้วให้ผู้อำนวยความสะดวกการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามคำวินิจฉัยนั้น โดยเร็ว</p> <p>ในการพิจารณาและมีคำวินิจฉัยตามวรรคหนึ่ง ให้ประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกามีอำนาจออกข้อกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เพื่อให้การพิจารณาเป็นไปโดยรวดเร็วและเที่ยงธรรม และให้เสร็จก่อนวันเลือกตั้ง ไม่น้อยกว่าสามวัน ในการนี้อาจกำหนดให้ศาลชั้นต้นในเขตเลือกตั้งนั้นเป็นผู้รับคำร้องแทนเพื่อจัดส่งให้ศาลอุทธรณ์วินิจฉัย หรืออาจให้ศาลชั้นต้นเป็นผู้สืบพยานหลักฐานหรือดำเนินการอื่นที่จำเป็นแทนศาลอุทธรณ์ก็ได้</p>

เนื่องจากสิทธิในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ได้รับการคุ้มครอง³² การเพิ่มเติม มาตรา 49/1 แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 เพื่อให้องค์กรตุลาการสามารถตรวจสอบสิทธิสมัครรับเลือกตั้งขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม มิให้ใช้สิทธิสมัครรับสมัครสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ขั้นพื้นฐานของประชาชน และตามหลักแบ่งแยกอำนาจของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติอำนาจอธิปไตยตามทฤษฎีแบ่งแยกอำนาจเป็น 3 อำนาจหลัก คือ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ยังได้ตราบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานหลาย มาตรา มาตราที่สำคัญอย่างยิ่งได้แก่ มาตรา 27³³ และมาตรา 28วรรคสอง³⁴ บทบัญญัติทั้งสองมาตราดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญมุ่งประสงค์ให้องค์กรตุลาการหรือศาลเข้ามามีบทบาทในการพิทักษ์สิทธิขั้นพื้นฐาน ในกรณีที่มีการล่วงละเมิดสิทธิและเสรีภาพโดยองค์กรของรัฐ ทั้งนี้ เพราะเหตุว่าองค์กรตุลาการเป็นองค์กรกลางไม่ได้มีส่วนได้ส่วนเสียใดๆ ในเรื่องที่ได้แย้งสิทธิกันดังนั้น การให้ศาลอุทธรณ์เข้ามาตรวจสอบอำนาจวินิจฉัยสิทธิสมัครรับเลือกตั้งในการไม่ประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิรับเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงสอดคล้องกับหลักแบ่งแยกอำนาจ มีการถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน ที่มุ่งให้องค์กรตุลาการเข้ามาตรวจสอบถ่วงดุลองค์กรที่ใช้อำนาจบริหาร เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการใช้สิทธิทางศาลหรือยกเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ และ

³² สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2549). *แนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ เรื่อง คณะกรรมการการเลือกตั้ง เล่ม 2 ปัญหาการใช้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของคณะกรรมการการเลือกตั้ง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. หน้า 47.

³³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ตราไว้ ณ วันที่ 24 สิงหาคม 2550. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 124 (ตอนที่ 47 ก), หน้า 7.

มาตรา 27 สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดยปริยายหรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครองและผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมาย และการตีความกฎหมายทั้งปวง

³⁴ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ตราไว้ ณ วันที่ 24 สิงหาคม 2550. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 124 (ตอนที่ 47 ก), หน้า 7.

มาตรา 28 บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

เกิดความเท่าเทียมกันโดยใช้บังคับกฎหมายที่ให้องค์กรตุลาการสามารถตรวจสอบทบทวนคำวินิจฉัย
เรื่องคุณสมบัติผู้มีสิทธิรับสมัครเลือกตั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นของคณะกรรมการ
การเลือกตั้งได้อีก